

N:o 16.

Redaktör och utgivare: **FRANS J. HUSS.**
Expedition: Olofsgatan 1 (Hötorget 6.) 1 tr. upp öfv. gård.

Stockholm den 15 Oktober 1891.

Pris: Helt år 5 kr., Lösn:r 25 öre.
Annonpris: 10 öre petitraden (15 öre utl.).

Årg. 11.

Karl Czerny.

»Pianospelets tre stora C» har man kallat de allmänt bekanta och ansedda musikpedagogerna Clementi-Cramer-Czerny, hvilkas instruktiva verk för pianospelare så länge stått och ännu stå i högt anseende. Hvem känner ej »Muzio Clementis »Gradus ad Parnassum», sonater och sonatiner, J. B. Cramers klassiska etyder och Karl Czernys samlingar af etydverk för elever af alla utvecklingsgrader, att icke nämna de båda senares, särdeles den sistnämndes, talrika salongskompositioner för pianot: divertissements, fantaisies brillantes, rondeaux, variations, och hvad allt de nu heta dessa nu mera föräldrade, eleganta och utbroderade pianostycken, som för omkring femtio år sedan, före Mendelssohn—Schumann—Chopin, utgjorde pianolitteraturens favoritsaker. Mest bekant för vår generation är väl bland de nämnda mästarne Czerny, hvars namn redan tidigt inpräglas i de unga pianisternas minne genom hans, som det tyckes, oförgångliga etydverk. Minnet af Karl Czerny träder särskildt nu fram för oss, då vi haft tillfälle att i år fira 100:de årsdagen af hans födelse, den 21 febr. 1791. Att vi först nu erinra om detta jubileum och dess föremål har föranledts af de många gästbesök vi i år haft af främmande tonkonstnärer, dem vi ansett oss på färsk gerning böra i första rummet presentera för våra läsare, hvarjemte egna artister också tagit utrymmet i anspråk.

Karl Czerny, son och lärjunge af en dugtig pianist och musikalärare, Wenzel C., bördig från Böhmen, föddes i Wien, der han också med undantag af några kortare resor till Leipzig, Paris,

London etc. lefde hela sitt lif och dog d. 15:e juli 1857. Czerny åtnjöt en tid Beethovens undervisning och utvecklade sig sjelf så hastigt till pianopedagog, att han redan vid 15 år var en eftersökt lärare. Denna verksamhet blef han också trogen till sin död, och den tid han icke använde till lektioner begagnade han till flitigt komponerande.

Bland hans lärjungar kunna nämnas Liszt, Thalberg, Döhler, Jaell, Leop. von Meyer etc. Om sitt första möte med eleven Franz Liszt berättar Czerny i sina »Minnen» följande:

»Under år 1819 kom en man till mig med en gosse af omkring 8 års ålder och bad att jag skulle låta honom få spela för mig. Gossen såg blek och svag ut, satt mycket orolig på pianostolen, spelade utan ordning och fingersättning men förvånade mig

likväl. Han spelade något, som jag lade för honom, från bladet och fantiserade öfver ett tema, som jag på faderns begäran uppgaf. Utan något som helst skoladt spel eller minsta harmonisk kunskap hos honom var det ett visst genialiskt drag i det gossen spelade.» Ett år senare kom Liszt åter till Wien med fadern. Denne hade förut sökt få Hummel till lärare åt gossen, men hans lektionspris, en lonisdor i timmen, var honom för dyrt. Czerny blef nu under ett par år (till 1821) Liszts lärare. »Då jag», berättar han, »visste att dessa genier med själsgefvor, som skynda den fysiska kraften i förväg, pläga försumma grundligheten i det tekniska, lade jag under första månaderna hela vigten på att reglera och befästa den mekaniska färdigheten så, att den selermera ej skulle råka på afvägar. Gossens aldrig svigtande munterhet och älskvärdhet i förening med den otroliga utvecklingen af hans talang gjorde att mina föräldrar behandlade honom som en son, jag som en broder, att jag undervisade honom utan betalning och försåg honom med musikalier. Efter ett år kunde jag låta honom spela offentligt. En flitigare och mera spirituel elev har jag aldrig haft.»

Czernys verksamhet som komponist var outtröttlig. Han arbetade ofta samtidigt på flere verk, och under det han vid en skrifpulp höll på med en messa, fortsatte han vid en annan, medan noterna på den förra torkade, med en pianoetyd. Han arbetade som man ser efter grundsatsen: »tid är pengar». Att under sådana omständigheter och med hans enformiga lefnadssätt fantasien snart blef satt på half sold, är naturligt nog. Den lille klenk byggde mannen», skriver en af hans biografer, »med de

Karl Czerny.

guldbågade glasögonen och den runda snusdosan var i umgänget ett mönster af artighet och blygsamhet; deremot hade hans torra skolmästarnatur ej ett enda drag, som erinrade om konstnären». Det oaktadt skulle man göra musikern stor orätt, om man ville förklara den nästan fenomenala och hitills ouppnådda framgången af sådana studieverk som hans blott med deras pedagogiska användbarhet och att de så lyckligt äro lämpade efter pianots natur. Deras hufvudvärde och borgen för deras snart 70 å 80 år gamla auktoritet ligger fastmer i deras klarhet, enkelhet och öfverskådlighet samt icke minst i deras melodiska friskhet, om också det tekniska syftet i dem står i nära sammanhang med den tids smak och fordringar, under hvilken de skapades.

Czernys kompositioner uppnå ett antal af öfver 1,000, ehuru väl hans sista verk, 32 Exercises endast bär opus-talet 848, hvilket dock är vackert så. Bland dessa kunna nämnas flere kyrkocompositioner, messor, offertorier etc. och för piano 3 sonater op. 158, 6 lätta sonatiner op. 163, 8 Scherzi op. 555, en Toccata op. 92, hvilka ännu förtjena att uppmärksammas. Utan opustal äro Czernys många goda arrangementer af alla Beethovens symfonier äfvensom de flesta af Haydn, Mozart och Spohr; här icke förglömmades hans ytterst noggranna och i sitt slag monumentala upplaga af Bachs »Wohltemperiertes klavier» (Peters 1 o. 2). Czernys mest betydande och varaktiga verk äro emellertid, såsom förut påpekats, hans för undervisningen afsedda, »och detta», säger en hans biograf, »såväl genom rikedomerna af dessa, som till en del äro egnade åt en speciell gren af tekniken, som ock emedan i dem ändamålsenligheten för handens utbildning alltid utgör den ledande principen. Särskildt är denna afsöndring af det rent tekniska materialet från finheterna i det uttrycksfulla föredraget att rekommendera för nybörjaren, så att han först får lära fingrarnes hållning och sjelfständighet innan han börjar spela med känsla. Derför är ännu i dag ingen börjande undervisning tänkbar utan Czerny». Detta torde vara för mycket sagdt, helst som vår tids pianoteknik till en del slagit in på nya banor, men detta hindrar och förringar ej det klassiska värdet och användbarheten än i våra dagar af Czernys instruktiva verk.

Om vi nu vilja uppräknade dessa efter svårighetsgraden, så kunna de förnämsta af dem framställas i följande ordning: Stor pianoskola; 100 öfningsstycken op. 139 (40 lätta tonstycken i fortskridande ordning op. 803, Den lille klaverspelaren op. 823), Nyaste Wienermetoden op. 599, melodiska öfningar h. 1—4; 160 korta öfningar op. 821; 30 nouvelles Etudes de mécanique op. 849; 32 nouveaux exerci-

ses journaliers op. 848 (för så å händelser); Schule der Geläufigkeit (l'Etudes de la vélocité) op. 299, 4 häften; 125 Passageöfningar op. 261; Förskola till fingerfärdigheten (Nya öfningar, 24 fortskridande stycken för försigkomna elever, h. 1—3) op. 636; 100 nya studier till vinnande af högre utbildning op. 807 (Preludier, kadenser och små fantasier op. 61); Venstra handens virtuositet op. 399 och 735; Fingerfärdighetens konst op. 740, 50 studier i brillant stil h. 1—6; Den högre graden af virtuositet op. 834; 40 dagliga studier op. 337; Stor öfning i terslöpningar op. 380; Virtuoserens skola op. 365. De flesta af dessa verk och äfven några andra instruktiva sådana äro utgifna i en mängd upplagor af tyska o. a., äfven svenska förläggare. Att de icke saknas i Peters och Litolffs m. fl. godtköpsupplagor är naturligt.

Vi hade trott att en för musikundervisningen så verksam man och förtjenstfull musikpedagog som Czerny skulle ha blifvit häkommen med val till ledamot i vår Musikaliska akademi, men sakna hans namn bland dess utländska ledamöter; deremot finnas Cramer och Clementi bland akademiens ut- och invalda.

Czernys stora flit och produktivitet liksom hans stora anseende som lärare inbringade honom ganska stora inkomster, hvilka också genom en aktningssvärd sparsamhet bildade så småningom en förmögenhet. Czerny, som dog ogift, lemnade sålunda efter sig ej mindre än 100,000 gulden, hvilken kontanta kvarlätenskap af honom testamenterades till musiksällskap, barmhertighetsinrättningar, samt till understöd åt behöfvande musikidkare i Wien.

Vid »Trollflöjtens» hundraårsjubileum.

Fyra år hafva förflutit sedan hundra drade årsdagen af Mozarts »Don Juans» första uppförande firades, i år har ett annat af hans mästerverk »Trollflöjten» hunnit samma ålder, och den 5:e stundande december kommer mästarens minne säkert att öfverallt firas högtidligt, den dag då för hundra år sedan detta musikalska snille gick ur tiden. I Salzburg har redan denna sommar af sistnämnda anledningar en »Mozartfest» firats, för hvilken vilängre fram i dagens nummer skola redogöra. »Trollflöjtens» centenarfest skulle säkert hos oss, såsom öfverallt på de tyska operascenerna, ha firats med uppförande af operan, om icke d'Andrades gästspel kommit emellan. Dagen, d. 30 september, var dock på sätt och vis en mozartfest genom uppförandet af »Don Juan».

»Trollflöjten» var den första Mozartsopera som gafs i Sverige; detta skedde

d. 30:e maj 1812 och då under namn af »De egyptiska mysterierna eller Trollflöjten». Näst »Friskyttan» och »Don Juan» står »Trollflöjten» bland de operor, som hos oss upplefvat de flesta representationer; 1869 hade densamma gifvits 200 gånger, och det fattas nu endast åtta gånger tills 300-talet uppnåtts. Att operan här vann stor popularitet kan man äfven finna deraf att den af Åhlström utgifna musiktidskriften »Musikaliskt Tidsfördrif» redan samma år den först uppfördes innehåller fem sångnummer ur operan och årgången 1813 ännu ett par sådana. Om operan med hänseende till sin text förefaller vår tid föråldrad och till en del barnslig, så vet man dock att fortfarande i fullt mått njuta af dess härliga musik, som aldrig mister sin klassiska skönhet och som kan fattas och njutas af alla från barnet till gubben. Såsom introduktion till bekantskap med operamusiken om det gäller ett barns musikalska uppfostran, fins väl ock knappast någon opera mera lämplig, och vi känna en stor musikalsk familj, hvars alla medlemmar af det uppväxande släktet i tur och ordning fått inviga sina operabesök med »Trollflöjten».

Om tillkomsten af operan lemnar Oulibicheff i sin Mozart-biografi följande upplysningar.

I Wien lefde vid denna tid ett original vid namn Schikaneder, teaterentreprenör, aktör för alla roller, poet på vers och prosa, librettist, dekoratör, och ganska ofta musikalsk kompositör vid den tragisk-komisk-lyriskdansande trupp, för hvilken han stod i spetsen; en man, outtömlig på utvägar, upptagsmakare både på och utom scenen, ej mera nogräknad i affärer än i valet af sina dramatiska arrangementer, men för öfrigt den bästa människa i världen. Jag glömde säga, att detta alla Musernas skötebarn, detta universalgeni, äfven sjöng, och att hans röst, enligt samtida diletteranters definition, närmade sig ljudet af en gnisslande väderflöjel eller af en stekvärdare. Oaktadt så sällsynta talenter behandlade fru Fortuna Schikaneder så, som hon stundom tillät sig att behandla andra. Den blinda gudinnan bedrog honom en vacker dag till den grad, att hans kassa befanns alldeles tom. Hans underlydande hade lika mycken afsky för tomhet som sjelfva naturen hade det, enligt antikens föreställning. Det återstod honom ej annat, än att stänga sin butik och ordna sina räkningar, som säkerligen skulle komma att liqvideras genom fängelse. Vår man tycktes förlorad. Var lugn; han är poet, och en poet hvilken det icke kostar mera möda att arrangera de extra-dramatiska scenerna än dem, som förekomma i en teaterpjäs. Den katastrof, som hotar honom, förstår han att gifva en förundransvärd upplösning, som skall försätta honom i bättre om-

ständigheter än någonsin, och till på köpet göra honom, Schikaneder, odödlig. Dertill behöfde han likväl hjälp af en intim, en tillgifven vän. Var obekymrad! Schikaneder är en Pylad för hvarje Orest, som har att bjuda på middag och en butelj vin. Under flere år har han funnit både det ena och det andra hos vår hjelte, han har studerat Mozarts karakter; han känner honom i grund och botten, han ser sig således redan i andanom räddad, eftersökt, applåderad och säker att half-rusig gå till efterverlden. Maskerande sig såsom i Konung Lears roll, beger han sig till Mozart, framställer med lämplig pathos sin förtviflade belägenhet och slutar med att förklara, det han sätter sitt sista hopp till honom.

»Hvarmed kan jag hjälpa dig?» — »Skrif för min teater en opera i Wienerpublikens nuvarande smak, du kan deri äfven göra något för din egen ära och för kännare; det hufvudsakliga är likväl att vinna bifall af hvardagsmenniskorna inom alla klasser. Jag åtager mig texten, dekorationerna m. m., allting så som man vill hafva det nu för tiden». — »Må ske, jag samtycker». — »Huru mycket begär du i honorarium?» — »Men du har ju inte en enda styfver. Lika godt, jag vill hjälpa dig ur din förlägenhet, utan att ändå alldeles förlora frukten af mitt arbete, och föreslår således följande: du får mitt partitur, betalar mig hvad du behagar, likväl med vilkor att ej låta afskrifva det. Lyckas operan, skall jag göra mig betald, genom att sälja partituret till andra teatrar.» — Man kan föreställa sig med hvilken glädje, med hvilka belysningen att troget uppfylla dessa ädelmodiga vilkor, den i trångmål försatte teaterdirektören antog förslaget. Mozart grep verket an; han arbetade dag och natt och gick så långt i sin medgörlighet, att han till och med omarbetade flere nummer, som ej behagade hans kinkige domare. För öfrigt hade han ingen annan utväg, ty i annat fall skulle Schikaneder på sitt vanliga mindre delikata sätt förderfvat hans partitur genom att deri inflicka stycken i sin smak. Detta var en frihet som han nästan alltid tog sig mot de kompositörer, som anförtrorde honom sina arbeten. »Trollflöjten» skördade oerhördt bifall, en entusiastisk framgång, som hastigt spred sig. Dilettanterna i Wien kommo nästan i lufven på hvarandra vid ingången till teatern för att erhålla en plats, då redan vid samma tid »Trollflöjten» med guld fyllde kassorna vid de förnämsta teatrar i Tyskland. För att erhålla partituret, hade likväl ingen enda behöft vända sig till Mozart sjelf. Ett verk, som skänkte den minst tillitade kopist ny rock och dessutom medel att tillfredsställa sin törst hvarje söndag till och med måndag, som under årtal blef ett ymnighetshorn för alla, som lefde af musik i Tyskland,

— skulle man tro, att detta verk inbringade sin författare nästan ingenting! hvad gjorde Mozart då han fick veta, hvilket streck hans käre Pylad spelat honom? »Sådan skälm!» utropade han, och dagen derpå satt Schikaneder som vanligt vid hans bord.

Tillkännagifvandet af »Trollflöjten» premiére skedde i följande ordalag:

»I dag, fredagen d. 30 sept. 1791, skola skådespelarne å k. k. privil. Wiedenteatern ha äran att uppföra för första gången:

Trollflöjten

stor opera i två akter af Emanuel Schikaneder.

Personerna:

Sarastro		Hr	Gerl
Tamino		„	Schack
Talaren		„	Winter
Första	} presten {	„	Schikaneder d. ä.
Andra		„	Kistler
Tredje		„	Moll
Nattens drottning		Mad.	Hofer
Pamina, hennes dotter		Mlle	Gottlieb
Första	} tjänan {	„	Klöpför
Andra		„	Holmann
Tredje		Mad.	Schack
Papageno		Hr	Schikaneder d. y.
En gumma		Mad.	Gerl
Monostatos, en mohr		Hr	Nouseul
Första	} slaven {	„	Giesecke
Andra		„	Frasel
Tredje		„	Starke

Musiken af hr Wolfgang Amade Mozart, kapellmästare och verklig k. k. kammarkompositör. Hr Mozart skall af högaktning för ett nådigt och hederligt publikum samt af vänskap för styckets författare sjelf i dag dirigera orkestern.

Operans text, som är försedd med två kopparstick, föreställande hr Schikaneder i Papagenos rol efter den verkliga kostymen, säljes i biljettkontoret för 30 kreutzer.

Hr Gayl teatermålare och hr Neszthaler som dekoratör smickra sig med att ha efter styckets föreskrifna plan arbetat med möjligast bästa konstflit.

Så lydde affischen till första uppförandet af Mozarts andra tyska opera. I den »sjustjerna», såsom man kallat operorna af den fullmogne Mozart från »Idomeneo» till »Titus», intager »Trollflöjten» jemte »Don Juan» och »Figaros bröllop» främsta rummet. Man har kallat texten platt och löjlig, och publiken vid första uppträdandet fann den verkligen motbjudande genom det mystiska draget i operans handling, men dettas omiskänliga syftande på frimurarnes ceremonier och verksamhet ger åt de af Schikaneder sammanställda scenerna en symbolisk betydelse i handlingen och Mozart sjelf synes ha varit angelägen om att texten skulle fattas såsom allvarlig. Han skrifver t. ex. d. 14 okt. 1791 till sin fru, alltså fjorton dagar efter första uppförandet:

»Klockan sex hemtade jag Salieri och Cavalieri med vagn och förde dem in uti logen. Du kan ej tro hur artiga de voro båda två, — hur mycket ej allenast min musik utan äfven

texten och allt behagade dem. De sade båda, att det var en opera värdig att uppföras vid den största festiviteten för den störste monark, — och de skulle då visst ganska ofta se operan ty de hade ännu icke sett något vackrare och angenämare spektakel. Han hörde och såg med största uppmärksamhet och från sinfonien (uvertyren) till sista kören var det ej något stycke, som ej aflockade honom ett »bravo!» eller »bello!»; och de tackade mig oupphörligt för det nöje operan skänkte dem.»

Några veckor senare torde ett annat bref vara skrifvet till hans »allra käreste bästa lilla hustru», hvari Mozart på ett drastiskt vis ger luft åt sin förgelse öfver missuppfattandet af hans opera. Han skrifver sålunda om den person (»Er der Allerhand») som uppväckt hans vrede:

»Han skrattade åt allt. Till att börja med hade jag tålmod att göra honom uppmärksam på några ställen, men han lara skrattade; — då vardt det mig för mycket — jag kallade honom Papageno och gick min väg, — men jag tror inte att den tölpen förstod det. Jag gick sedan in i en annan loge, der Flamm med fru befann sig; der hade jag trefligt och stannade till operans slut.»

Så som med »tölpen» N. N. var nog förhållandet med flere andra vid första föreställningen. Operan hade icke hos publiken den framgång, som Mozart lika väl som Schikaneder väntat sig, och Mozart skall efter första aktens slut blek och bestört ha lemnat dirigentplatsen. Andra akten försonade åter publiken, ty efter operans slut framropades komponisten, som länge vägrade att framträda af harm öfver att publiken så föga förstätt hans verk. En omedelbar, hjertlig hyllning egnades emellertid Mozart, då Schenk, komponisten till »Dorffbarbier», efter uvertyren trängde sig fram till dirigentpallen och full af förtjusning kysste Mozart på handen.

Ett referat från Wien, som den 9 okt. offentliggjordes i Berlin, lydde: »Den nya maskinkomedien, »Trollflöjten», med musik af vår kapellmästare Mozart, ett stycke som med stor kostnad och mycken prakt i dekorationer gått öfver scenen, vinner ej det bifall man hoppats, emedan innehållet och språket i stycket är allt för dåligt.»

Schikaneder lät emellertid ej afskräcka sig ifrån att fortfarande gifva operan; i oktober 1791 uppfördes hon 24 gånger och framgången blef allt större, så att redan efter ett år den 23 nov. 1792 hundrade föreställningen, efter fyra år, d. 22 okt. 1795 den tvåhundra egde rum på Wiedenteatern. Den till en början utskrattade »Trollflöjten» hade blifvit en kassapjes.

Schikaneder hade tagit ämnet till operan från en berättelse »Lulu eller

Trollflöjten» ur Wielands »Dschinnistan», ehuru det icke begagnades så som det der förefanns. Denna berättelse synes den tiden ha vunnit uppmärksamhet hos åtskilliga textdiktare och komponister, ty i mars samma år »Trollflöjten» kom till världen gafs på Leopoldstadt-teatern i Wien en efter Lulusagan bearbetad fars »Kaspar fogelkrämarn» af Hensler och i juni samma år »ett maskin-sångspel i tre akter»: Kaspar fagottisten eller trollcitrarn» af Perinet, båda med musik af Wenzel Müller. Dessa åt den simplaste smak skattande verk slogo mycket an på Wienerpubliken, och Schikaneder måste akta sig för att bringa samma ämne upp på scenen i en opera. Med raskt beslut förändrade han karaktären på hufvudpersonerna. Af den elake trollkarlen Dilsenhuin, som med tillhjälp af den otrogna tjenarinnan Barsine beröfvat den goda »strålande» feen Perifirime en dyrbar talisman, ett alla elementers andar beherskande förgylldt eldstål, gjorde han den ädle och vise presten i Isistemplet: Sarastro; af prins Lulu, som af den strålande feen var utkorad att återvinna talismanen och som därför skulle få till lön den sköna Sidi, dotter af feen och konungen i Kaschmir, skapade han prins Tamino, som genom en dygdig vandel samt vis och allvarlig lefnad eröfrade Pamina, den af Sarastro beskyddade dottern till den stjerntindrande nattens drottning, i hvilken den goda feen Perifirime fått hålla till godo med att förvandla sig.

Utan tvifvel hade Schikaneder att börja med ingalunda någon tanke på att hopsmälta sagan med frimureriets hemligheter; han blef först tvungen dertill genom framgången af de förut nämnda dramatiseringarna och fann sig föranlåten att ställa fabeln i sin text på en djupare grund. Om han dervid påverkades af andra kan ej bestämmas; ej en gång den bekante Mozartsbiografen Otto Jahn har i detta hänseende kommit längre än till en förmodan. Osannolikt är det emellertid icke, att den under den milde och upplyste Josef II tolererade och gynnade orden, under Leopold II:s ogunst och antiliberala herravälde flydde upp på scenen för att härifrån göra allmänheten bekant med högheten och renheten af dess väsen och syfte.

Det är bekant att sjelfve Göthe fann »Trollflöjtens» text anslående trots alla »osannolikheter och tokerier, som ej en hvar förstår att reda ut och uppskatta», och att han på allvar yttrat sin afsigt att dikta en fortsättning af Trollflöjten; samt att redan Herder såsom grundidéen i Trollflöjten betecknade striden mellan ljus och mörker och i denna idé fann förnämsta grunden till operans stora framgång.

Att Mozart sjelf ingalunda ville ha »Trollflöjten» uppfattad såsom ett meningslöst, farsartadt stycke framgår tydligt icke blott af de ofvan anförda

brefställena utan förnämligast af den djupa känsla, hvarur musiken framsprungit i alla de ställen som leda sinnet ut öfver detta jordiska till »det högsta ljusets» rymder. Otto Jahn framhåller, då han talar om »Trollflöjten», hur djupt Mozart i sitt inre varit uppfylld af frimurarordens läror, och hur särskildt bönen till Isis och Osiris med dess »allvarliga, samt religiösa anda» visar »i hvilken mening Mozart inlägger en högre betydelse i denna ordens symboler och framställningar, då han tackar Gud för den lyckan att genom frimureriet ha lärt känna döden såsom nyckeln till den sanna lycksaligheten».

Mozarts musik till »Trollflöjten» hör fortfarande till den tyska tonkonstens heligaste skatter. Och ej blott för den tyska texten kan denna opera betecknas som äkta tysk. Får man tro Seyfried och Schindler, så har Beethoven förklarat »Trollflöjten» för Mozarts största verk, emedan denne i denna opera först uppenbarade sig såsom en tysk mästare. Äfven Otto Jahn tvekar ej att för det äkta tyska draget tilldela »Trollflöjten» priset framför Mozarts andra operor. Han säger: »Att »Trollflöjten» till hela sin musikaliska conception är äkta tysk, att den tyska operan här allra först bringar alla den utbildade konstens medel med frihet och mästenskap till användning på sitt eget begränsade område; det gifver den sin egentliga betydelse och ställning äfven bland Mozarts operor. Har han i sina italienska operor öfvertagit traditionen från en lång utvecklingstid och genom den honom egenomliga utbildningen i viss mån bragt den till afslutning, så träder han med »Trollflöjten» på tröskeln till framtiden och öppnar den nationela konstens helgedom för sitt folk. — I huru hög grad just »Trollflöjten» inverkat på den tyska musikens fortbildning, det kan ingen vara blind för, som har ett öga för konstens utveckling.»

Richard Wagner fattade än djupare betydelsen af detta verks framträdande. Med dennes ord, skaparens af den nya tidens största sceniska verk och en ny reformerad tonkonst vilja vi sluta hyllningen åt den »guddomliga musikan-ten», hvilken skapat det upphöjda verk, hvars hundraårsfest nu firats:

En tysk kan ej till fylles värdera framträdandet af detta verk. Ända dittills hade den tyska operan så godt som ej existerat; med detta verk var hon skapad. Textens diktare, en spekulerande Wiener-teaterdirektör, afsåg ingenting annat än att bringa fram ett riktigt stort sångspel. Derigenom var från början den populäraste ytersida tillförsäkrad verket; en fantastisk berättelse låg till grund för underliga sago-lik företeelser och en dugtig komisk tillsatts fick tjena till utsmyckning. Men hvad byggde icke Mozart upp på denna underliga, äfventyrliga basis!

Hvilken gudomlig trollkraft utströmmar ej i detta verk från den mest vanliga kärlek ända till den mest upphöjda hymn. Hvilken mångfald, hvilken mångsidighet! Quintessensen af alla konstens ädlaste blomster synes här förenad och försmält i en enda blomma. Hvilken otvungen och tillika ädel popularitet i hvarje melodi, från den enklaste till den väldigaste! — I sanning, snillet har här tagit ett nästan för stort jättesteg, ty i och med att det skapade den tyska operan, frambragte det tillika det mest fulländade mästestycke, som omöjligen kunde öfverträffas, ja, hvars genre ej en gång kunde utbildas och fortsättas.»

Mozartsfesten i Salzburg.

Liksom för fyra år sedan, då »Don Juans» hundraårsjubileum firades i Salzburg, Mozarts födelsestad, med en på sommaren arrangerad mönsterföreställning af operan, har denna stad äfven i år d. 15—17 juli med en stor tre dagars musikfest högtidlighållit »Trollflöjtens» hundraårsjubileum och inträffandet af hundraårsdagen af Mozarts dödsdag. Äfven nu hölls musikfesten här några månader tidigare, då den eljes, som bekant, rätteligen skulle ha hållits i oktober och december. Staden hade gjort icke så ringa kostnader för denna fest. Rikt smyckade voro i synnerhet aula academica, der de båda festkonserterna skulle utföras, Mozartplatsen för hyllningen med fackeltåg, Mirabell-trädgården för illuminationen, Mozarts födelse- och böningshus äfvensom stadens offentliga byggnader. Talrikt nog hade festdeltagarne från när och fjerran infunnit sig, till och med från andra sidan oceanen, men det konstnärliga elementet var bland besökarne ej så starkt representeradt, som man väntat. Af de utförande hade likväl i första rummet: Wien sändt sina bästa kärntrupperdirektör Jahn i spetsen för filharmonikerna, Helmesberger-stråkvartetten, fru Annette Essipoff-Leschetizky, medlemmarne af hofoperan fru Ella Brandt-Forster, frök. Anna Hauser, fru Louise Kalisch, herrar Felix, von Reichenberg, Josef Ritter Schittenhelm, Schmidt och kammarsångaren Walter. Till dessa kommo frök. Bianca Bianchi från Buda-Pest, fru Ende-Andriessen, fr. Köln, fru Marie Wilt (som då för tillfället bodde i Salzburg), hofopera-sångaren Krolop fr. Berlin och opera-sångaren Freny fr. Hamburg. Körerna utgjordes af Mozarteums damkör och manssångföreningen i Salzburg; orkestern under direktör J. F. Hummels ledning, kompletterades af dom-musikföreningen och Mozarteum, det senare ett musikinstitut i Salzburg, som gifver offentliga konserter, synnerligast kyrkokompositioner, och med hvilket

äfvén en undervisningsanstalt är för-
enad.

Första festdagen började högtiden
med gudstjenst i domkyrkan kl. 10
och utförande af Mozarts »Requiem»;
på eftermiddagen var festförsamling i
akademiens aula med helsningstal af
borgmästaren, en ovation framför Mo-
zarts kolossala byst, en skänk till Mo-
zarteum af bildhuggaren Tilgner, fest-
tal af dr. Hirschfeld och uppläsning af
Grillparzers dikt »Till attäckandet af
Mozarts staty». På aftonen egde fac-
keltåg rum från Mirabellplatsen till
Mozarts minnesvård, der sänger utför-
des, kransar nedlades på piedestalen
och lefverop höjdes till Mozarts minne.

Första festkonserten, d. 16 juli, in-
leddes med uvertyren till »Trollflöjten»
och stycken ur operan, förträffligt åter-
gifna af fru Forster samt hrr Walter,
Ritter och Reichenberg; vidare utfördes
förträffligt g-moll-symfonien under
Jahns ledning och ej mindre konstnärligt
pianokonserten i d-moll med bi-
tråde af fru Essipoff. Den på efter-
middagen företagna utflykten till »Troll-
flöjt-hyddan» på Kapucinerberget gyn-
nades af någorlunda godt väder, men
den i Mirabellträdgården samma afton
arrangerade festen, som bevistades af
erkehertig Ludvig Victor och ståthål-
laren, fick ett snart slut genom starkt
hällregn, som äfvén aftonen förut men-
ligt inverkade på festen.

På andra festkonserten följande för-
middag spelade först Helmesberger-
quartetten stråkquartetten i d-moll,
derefter firade fru Wilt, som man
hörde första gången efter tre år, jemte
den utmärkte tenoren och bekante Schu-
bertssångaren Gustaf Walter stora tri-
umfer med sina föredrag af arier och
sånger. Jahn dirigerade adagiot ur
g-moll-quintetten (spelad af hela stråk-
orkestern) och slutligen »Jupiter»-
symfonien. På aftonen gafs »Figaros
bröllop» å den redan på Mozarts tid
befintliga stadsteatern; operan föregicks
af en egentligen till epilog bestämd
inledning, framställd af hofskådespela-
ren Reimers. Direktör Hummel an-
förde operan, hvari frk. Bianchi sjöng
Susanna, fru Ende-Andriessen grefvin-
nan, fru Brandt-Forster Cherubin, herr
Ritter och Krolop Almaviva och Figaro.
Efter operans slut församlade sig med-
lemmarne af festkomitén och hela konst-
närsskaran till en lysande bankett i
kursalen, hvarvid naturligtvis en mängd
skålar utbringades och tal höllos för
komitén, de medverkande och den gäst
vänliga Mozartstaden.

»Lohengrin» i Paris.

Efter Beaumarchais's »Figaros bröl-
lop» och Auber-Scribes »Den
stumma från Portici» har väl knap-
past teatern och politiken i förening
åstadkommit sådan oro som fallet varit

med Wagners »Lohengrin» i Paris.
Hur den Wagner-entusiastiske kapell-
mästaren Lamoreux, hvilken egentligen
infört Wagner på konserterna der och
vant parisarne vid hans musik, miss-
lyckades med sitt uppförande af »Lo-
hengrin» på Edenteatern 1887 har man
i godt minne. Den enda representa-
tionen åstadkom ett helt litet uppror
och nästan ruinerade direktören-kapell-
mästaren. Men Lamoreux är en ener-
gisk person, som ej så lätt faller mo-
det, och ej otroligt är det att genom
hans initiativ, sedan han nyligen blif-
vit kapellmästare vid Stora operan,
dennas direktörer fattat det djerfva
beslutet att våga återuppförandet af
den orostiftande Wagner-operan. 3:e ak-
ten af denna opera hade ju redan, in-
smuglad, under benämning »duett ur
Lohengrin», gått öfver Stora operans
scen för ett år sedan, och i sin hel-
het hade operan gifvits flerstädes i
Frankrike såsom i Lyon, Toulouse, Nan-
tes, Bordeaux, Rouen utan vidare äf-
ventyr. Då Bertrand, Stora operans i
Paris nyvalde direktör (som 1 jan. till-
träder sin plats) förklarar, att »Lohen-
grin» skulle blifva en bland de första
operor han satte upp, begärde de af-
gående direktörerna Ritt och Gailhard
såsom en sista nåd att få åtnjuta he-
dern af operans framförande, och kul-
tusministern biföll slutligen deras å-
stundan. I Lamoureux förskaffade de
sig också en dugtig bundsförvandt.
Med stor ifver och samvetsgrannhet
tog man nu ihop med operans instu-
derande. Såsom bevis härpå berättar
en fransk tidning, att hr Gailhard i
det partitur han sjelf använder för att
följa repetitionerna insatt ett blankt
pappersblad mellan hvarje tryckt. På
det förra är en plan öfver teatersce-
nen, hvarå han med olikfärgade kors
och punkter utmärkt dekorationernas,
körernas, de enskilda personernas plat-
ser och de rörelser som förekomma i
hvarje scen af operan. Efter afslu-
tandet af detta besvärliga arbete skic-
kade han partituret till Tyskland, till
fru Cosima Wagner, som återsände det
fulltecknad med en mängd anmärk-
ningar och noter af hennes egen hand,
åtföljda af handbref och dagboksan-
teckningar af Wagner sjelf till bestyr-
kande af hennes kritik. Operan blef
ändtligen färdig men blef oupphörligt
uppskjuten. Premiären annonserades
till d. 7, den 11, den 14, den 21 sept.
och det talades om att den kanske ej
komme att ske under den månaden.
Då affischerades hastigt »Lohengrin»
den 11 sept., men med anledning af
tenoren Van Dycks inträffade opasslig-
het gafs då i stället »Robert». Hrr Ritt
och Gailhard hade tydligen blifvit skrä-
da. Tyskhatarne och de afundsjuke
franska musikförläggarna hade också
ingenting sparat för att ställa till o-
väsen och demonstrationer. Möten
hade hållits hela veckan igenom; »La
Patrie», Cassagnacs »L'Autorité» och

Rocheforts »L'Intransigeant» hade fört
ett mycket upphetsande språk, skan-
dalblad för dagen såsom »La patrie
en danger», »La Question Wagner»,
»La revanche» och »Le Drapeau» hade
sålts i massor, alla medel till upphets-
ning hada användts: Wagners fransk-
hat, drag ur hans enskilda lif, kejsar
Wilhelms oförsigtiga tal i Erfurt om
»le parvenue corse» (Napoleon) etc.
»L'Intransigeant» utspred sensations-
lögner att en »Wagnerförening» i Ber-
lin skulle sända 200 medlemmar till
Paris att applådera »Lohengrin» och
att kejsarn skänkt 10,000 mark till
resan, vidare att fru Cosima Wagner
skulle komma till Paris och bevista
premiären.

Polisen gjorde emellertid kraftiga
förberedelser att undertrycka alla de-
monstrationer, och redan den 11:e, då
dessa togo sin början, arresterades 30
personer. Den 16 september blef »Lo-
hengrin» äntligen uppförd. En mängd
orostiftare hade samlat sig utanför te-
atern, men polisen höll ingången till
operan fri och nödgade folket cirkulera.
Minsta olydnad mot ordningsmakten
hade arrestering till följd, och bortåt
1,000 personer fingo sålunda krypa i
kurran. Källarne under operahuset be-
gagnades äfvén till förvaringsrum för
en del fångar. En chock mot folk-
massan företogs äfvén af beridna mu-
nicipalgardister och några hundra gat-
pojkar, som samlat sig vid operan,
trakterades af polisen med kraftiga ör-
filar.

Äfvén på några andra ställen i Pa-
ris förekommo folkskockningar och oro-
ligheter, till och med fönsterinslagning,
men polisen högg in och massorna
skingrades. Polisprefekten Lozé med
sin trupp utförde en verklig hjeltebragd
under denna qväll och de tvenne föl-
jande, då »Lohengrin» uppfördes, på
fjerde aftonen var dock allt lugnt:
konsten och ordningen hade triumferat.

Utan svärighet passerade en hvar
som hade sin biljett och sitt legitima-
tionskort in i operahuset och kom lika
tryggt derifrån. I salongen förhin-
drade en stark vakt alla demonstrationer
så att operans utförande aflopp
ostördt. Att döma af de stormande
bifallsyttringarna som allt mer stegra-
des gjorde »Lohengrin» vid sin pre-
mière en storartad succés. Utförandet
var äfvén förträffligt och uppsättningen
lysande. Förspellet till första akten
efterföljdes af en ovation för orkestern
och dess anförare, som flere gånger
måste resa sig från sin plats och tacka
publiken. Föreställningen beskrifves
närmare i le Figaro sålunda.

De första scenernas stora recitativ
sjöngos med vördnadsbjudande storhet
af hrr Delmas-Henrik Fogelfångaren
och Renaud-Telramund samt uppväckte
genast åhörarnes intresse; vexelsången
mellan dessa båda vackra basröster
gjorde ett oemotståndligt intryck.

Rose Caron blir synlig, vacker och

liknande en bildstod i sin långa hvita klädning; hon återger den stackars Elsas försvar gent emot den förrädiske Telramunds orättvisa anklagelser enkelt och poetiskt samt med ett rörande behag, som griper åhörarne.

Svanriddarens entré helsas med entusiasm. Hr Van Dyck, hvars röst aldrig klingat fulltonigare, applåderas efter hvarje fras. Envigssenen och den stora finalen återgifvas af solister och kör med en glöd, som elektriserar publiken. Två inropningar af samtliga de uppträdande följa efter ridåns fall för första akten.

Andra aktens nattliga duett mellan Telramund-Renaud och Ortrud-Friérens förefaller väl lång oaktadt den samma af artisterna återgafs så dramatiskt fulländadt som möjligt. Den derpå följande stora duetten mellan Elsa och Ortrud var egnad att framhålla fru Friérens mäktiga stämma och fru Carons uttrycksfulla deklamation. Denna akts mycket upprörda senare del gjorde ett vida lifligare intryck än de första scenerna, hvilka dramatiska och musikaliska intresse är mindre kraftigt än operans öfriga delar.

Hela tredje akten är superb. Förspelet med marschen och den derpå följande bröllopskören äro må hända de mest populära momenten i hela operan. Den beundransvärda kärlekssenen mellan Lohengrin och Elsa utfördes af hr Van Dyck och fru Caron med en sådan innerlighet och värme, att de hänförde publiken.

Sluttablån var briljant satt i scen, och Lohengrins gripande afskedsscen beredde hr Van Dyck en ytterligare sista ovation, och samtliga de uppträdande inropades vid operans slut två gånger.

Från scenen och konsertsalen.

Kgl. Operan. Okt. 1, 3, 8, 15. *Elfvungfrun.* — 2, 6. Rossini: *Barberaren i Sevilla* (Figaro: hr d'Andrade; Rosina: fru Edling). — 4. Mozart: *Don Juan* (Don Juan: hr d'Andrade; donna Anna: frk. Noack). — 5. Donizetti: *Leonora* (Leonora: frk. Almati). — 7, 12. Verdi: *Rigoletto* (Rigoletto: hr d'Andrade; Gilda, Madalena, Giovanna, Grefvin. Ceprano: frkn. Moritz, Wolf, fru Lindström, frk. Pettersson; hertigen, Sparafucile, grefven af Monterone, Marullo, Borsa, grefve Ceprano: hrr Ödmann, Brag, Lundquist, Malmjö, Rundberg, Nygren. — 12. (Rigoletto: hr Vincenzo Pasqualis, 1:a upptr.; Sparafucile: hr Selligren). — 11, 14. Boito: *Mefistofeles*.

Vasa-Teatern. Okt. 1—9. *Adam och Eva.* — 10—15. Offenbach: *Den sköna Helena*, (Helena, Orestes, Leona, Parthoenis, Bacchis: frkn. Grönberg, Sundqvist, Ohlsson, Johnsson, Nilsson; Agamemnon, Menelaus, Achilles, Ajax I, Ajax II, Paris, Calchas: hrr Rönnblad, Strömberg, Salmson, Lundahl, Örnberg, Ander, Hagmann).

Djurgårds-Teatern. Okt. 1—11. *Fru Venus.* (11 Okt. 47:de o. sista ggn.)

Det lifliga bifall, som skänkts h d'Andrade af fullsatt salong hvarje

qväll han uppträdde å operan, visade tydligt att han efter sitt första uppträdande eröfrat äfven vår operapublik och höll sig uppe i dess gunst. Hvad som i första rummet fängslade hos hr d'Andrade var den eminenta dramatiska förmågan i förening med den för scenen så passande figuren och apparitionen. Hvad själfva rösten beträffar är det synnerligast i höjden, som denna visar sig af mera ovanlig beskaffenhet, åt djupet är den mera svag och skulle i mellanläget stundom kunna framträda mera behärskad. Emellertid veta vi att sångarens grundsats är att låta sången vara en musikalisk-deklamatorisk omklädnad af texten, eller med andra ord att den dramatiska situationen skall gifva färg åt det vokala partiet, och den eld och verve hvarmed hr d'Andrade löser uppgiften af en konstnärlig scenisk framställning kommer honom ibland att låta denna för mycket dominera på sångens bekostnad. Deraf den forcering af rösten som förmärktes i lifligare scener och som mest gjorde sig bemärkt i den uppsluppna framställningen af Figaro; deremot kunde man i sångarens både röst och röstbehandling finna välljud och konstnärlig talang vid andra tillfällen såsom t. ex. i »Rigoletto». För vår del sätta vi hans Rigoletto främst af de roller han här gaf, hur ypperlig än hans Don Juan på det hela var och hur skattretande buffamessig Figaro framträdde i hans person. Särskilda drag i hr d'Andrades framställning af de olika roller han här uppburit skulle kunna framhållas som bevis på hans öfverallt erkända framstående förmåga som lyrisk konstnär, men skulle för oss leda till större vidlyftighet än vår resumé tillåter. Den stora framgång hr d'Andrade här vann låter lätt förklara sig af det helgjutna mästerskapet i hans sceniska prestationer, en öfverlägsenhet som måste erkännas och senteras af vår publik.

En annan operanyhet, efter hr d'Andrades gästspel, är Vincenzo Pasqualis' uppträdande och vidtagande der denne slutade. Verdis »Rigoletto», som i följd af hr d'Andrades afresa blott en gång kunde gifvas med honom i titelrolen kunde sålunda fortfarande gifvas med hr Pasqualis i densamma. Herr P. är sedan gammalt bekant här från sitt uppträdande i Berns' salong 1887 och 1889, då han väckte så ovanligt bifall med sin präktiga bariton och sitt konstnärliga sångsätt. Hr Pasqualis, som med mycken framgång uppträdt på flere operascener, har förut i Moskva alternerat med hr d'Andrade i Rigolettos parti, efter hvad vi hört uppgifvas, och gjorde äfven här ganska stor lycka i detsamma så väl genom sin jemna och starka samt omfångsrika röst, som äfven genom rolens dramatiska utförande. Vi hoppas få tillfälle att återhöra herr Pasqualis och helst i ett annat parti, då Verdis »Rigoletto»

hör till de operor som hvarken till libretto eller musik kunna hålla intresset uppe. Operan har ej heller sedan första uppträdandet för 30 år sedan ännu uppnått sin tjugonde representation.

De öfriga i operan uppträdande fyllde sina platser tillfredsställande, för Gildas parti ligger dock ej fröken Moritz' stämma rätt väl och hade behöft framträda mer i operans hufvudnummer, den bekanta kvartetten i sista akten, bättre gjorde den sig gällande i duetterna med Rigoletto och hertigen. Banditen Sparafucile, som först hade en något väl tam representant i hr Brag, återgafs sedan fördelaktigare af hr Selligren, herr Lundquists präktiga röst gaf ett lika vackert som kraftigt uttryck åt grefve Monterones lilla men viktiga parti. En allmän anmärkning vilja vi göra, föranledd af denna opera: om en text är fadd och föga lämplig för sin musik, tillkommer det den sjungande att öfverskylla detta så mycket som möjligt med vacker deklamation. Sålunda bör man ej förlänga vokaler och förtunna konsonantljud, så att det t. ex. sjunges »quina» och »fina» med i utdraget i stället för »quinna» och »finna». Vi anse det till och med rätt att efter språkets natur förändra notvalören i fall det så fordras för uttryckets skönhet.

Från in- och utlandet.

Kgl. operan. Utom »Flickan från Arles» repeteras här för närvarande Nicolais »Muntra fruarna», hvori hr Brag kommer att utföra Falstaffs parti.

Francesco d'Andrade reste d. 8:de okt. dagen efter sitt sista uppträdande här öfver Malmö till Prag, der han kommer att sjunga i »Don Juan», »Barberaren» och »Wilhelm Tell». Derifrån reser han till Leipzig för att uppträda vid Gewandhauskonserterna och till Berlin, der han skall biträda vid några af Filharmoniska sällskapets konserter. Hr d'Andrade torde komma att ytterligare låta höra sig här vid slutet af innevarande operasäsong.

Sigrd Arnoldson har med vanlig succés efter sejouren här sjungit i Kristiania och i Göteborg och har i dagarne gifvit konsert i Borås.

Wilhelmina Neruda-Hallé, som nu återkommit från sin turné i Australien, biträder d. 24 d:s vid Filharmoniska sällskapets i Köpenhamn första konsert denna säsong och lär sedan vara att hitvänta i början af november, då den utmärkta konstnärinnan kommer att gifva två konserter härstädes. Sista gången vi hade nöjet att höra henne här var i slutet af april 1886 å tre konserter i Musikaliska akademien.

Siegfried Saloman, den högt aktade musikern och operakomponisten, ingick

d. 2 d:s i sitt sjuttiofemte år. Oaktadt denna ålder är herr Saloman ännu vid medelålderns vigör och verkar ännu i tonkonstens tjänst som tonsättare och sånglärare, det senare mera af intresse för konsten och för sitt nöje. På sin födelsedag fick hr Saloman röna många bevis på sympatier från många sina vänner i och utom vår musikverld.

Professor Oscar Byström, hvars nitiska verksamhet för höjande af vår kyrkomusik är allmänt bekant, fyllde den 13 d:s 70 år. Med oförminskad kraft söker prof. Byström fortfarande att i våra landsbygder genom sina kyrkliga musikföredrag väcka sinnet för ädel kyrkomusik och har härutinnan inlagt stor förtjänst, — en verksamhet hvaruti vi tillönska honom all framgång.

En promenadkonsert i det fria denna tid på året hör till nöjen af sällsyntare slag. En sådan, upptagande endast musik af nordiska tonsättare, utfördes söndagsmiddagen d. 11:e okt. af 2:a gardets musikkår å Skansen på Djurgården, den höglätt ofvanför Djurgårdsteatern, der nordiska museets nya anläggningar förefinnas, och hvilka invigdes med denna musikfest. Denna ytterst intressanta filial af d:r Hazelii märkliga och förtjenstfulla skapelse: Nordiska museet, är i hög grad förtjent af allmänhetens uppmärksamhet. De nordiska toner, som i söndags lockade till talrikt besök å Skansens museum, voro en lämplig dragningskraft och illustration till detsamma.

Fröken Emma Holmstrand, som nu återkommit från sin finska konsertresa, har sedan vid en Filharmoniska sällskapets repetition låtit höra sig här i romanser af Godard, Agathe Backer och Bengzon och väckte med sin sång stort bifall. Den unga sångerskan lär ha för afsigt att snart företaga en konsertresa åt Norrland.

Conrad Behrens gasterar för närvarande vid hofteatern i Dresden och får der det vitsord om sig, att han är en solid konstnär, sådan man icke ofta träffar på i basarnas verld. Han har hittills sjungit Sarastro i »Trollflöjter», Bombardon i »Guldkorset» och Daland i »Flygande Holländaren».

Filharmoniska sällskapet hade måndagen den 28 sept. sitt första sammanträde för hösten. Efter dervid företagna val till kompletterande af styrelsen består denna för det ingångna arbetsåret af följande: kammarherren A. Burén, ordförande, assessorn frih. E. von Otter, vice ordförande, hr Andréas Hallén (sällskapets dirigent), ingenjören Erik N. Jonsson, kassaförvaltare, notarien E. Fahlstedt, sekreterare, amanuensen M. Boheman, fru Coraly Zethræus, fröken Cecilia Lindroth och fru Amelie Carlström.

Antalet fasta abonnenter inom sällskapet uppgick under arbetsåret 1890

--91 till omkring 550 personer. Å de tre abonnementskonserter, som sällskapet ämnar gifva under arbetsåret 1891—92, äro bland annat följande musikverk afsedda att utföras: »Jesu sju sista ord på korset», motettoratorium för soli, kör a capella, orgel och stråkorkester af Heinr. Schütz, i bearbetning af Carl Riedel; Quintett i F-moll för stränginstrumenter och pianoforte af J. Raff; »Philharmonie» körsång a capella af A. Hallén; »Linden» och Bön, dubbelkör a capella af L. Norman; Nyårssång för soli, kör och orkester af R. Schumann; »I Rosengården», för soli, kör och orkester af Wilh. Stenhammar; »Spökbruden», för soli, kör och orkester af A. Dvórák, samt »Kristus», oratorium af F. Kiel.

Abonnementslista finnes utlagd i A. Lundquists hofmusikhandel.

Maria kyrkokör, hvilken, som bekant, med varmt intresse omfattat sin uppgift att höja den svensk-lutherska kyrksången, står snart i begrepp att börja ett nytt arbetsår, det sjette. Det är icke endast fyrstämriga körers utförande vid de större helgdagarna kören tagit till sin uppgift, den har äfven satt sig före ett annat, kanske högre mål, det att genom festliga, liturgiskt anordnade vespergudstjänster framtida delar af den lutherska kyrkomusikens rika skatter, derigenom på samma gång framvisande hvad vi sakna och hvad som kunde vara vår svenska kyrkas allmänna egendom. Af särskild vikt är den vid dessa gudstjänster utförda församlingssången, hvilken så skarpt påpekar önskvärdheten af en reform af vår ytterst liflösa och allt gudstjänstintresse förslappande församlingssång.

Det är för att möjligen få kören förstärkt och derigenom värdigare och kraftigare kunna sträfvä hän mot det föresatta målet, som genom annonser i hufvudstadens tidningar damer och herrar, som intressera sig för körens uppgift, uppmanas att taga aktiv del i dess verksamhet. De som detta önska kunna anmäla sig i Carl Johnns musikhandel, Slussplan 63 B.

Fröken Alma Hulting, en ung, begåfvad svensk sångerska, som under förra säsongen d. 24 maj gaf konsert å Venskapsakademiens hörsal och låtit höra sig å åtskilliga konserter härstädes, har erhållit ett fördelaktigt engagement i Chicago, dit hon den 12 sept. afreste.

Elisabeth Hjortberg och Emma Ekström, välbekanta från Vasateatern, ha erhållit engagement i Establishment Koster & Bial i Newyork. Engagementet är afslutat för 3 månader med prolongation. De båda svenska sångerskorna skola, enligt sitt kontrakt, den 14 november resa från Havre med den transatlantiska ångaren för att re-

dan i slutet af månaden kunna uppträda.

Norrköping. Konsert gafs d. 28 sept. härstädes af konsertmästaren Tor Aulin och hr Emil Sjögren. Konserten var, säger Ö. D., besökt af en hänförd publik, som helsade de uppträdande, i främsta rummet hr Aulin, med entusiastiskt bifall.

Helsingfors. Svenska teatern gaf d. 2 d:s en festföreställning till firande af den 25:e årsdagen af Nya Svenska teaterns i Helsingfors invigning d. 2 oktober 1866. Programmet vid denna föreställning var följande:

1. Uvertyr till »Oberon», utförd af orkesterföreningens hela orkester, anförd af kapellmästaren Hjalmar Meissner, hvars far anförde samma uvertyr vid den amatörkonsert, hvarmed Nya Svenska teatern invigdes, den 2 oktober 1866. 2. Suomis sång, utförd af Akademiska sångföreningen; sången sjöngs vid nämnda konsert. 3. Prolog af Rafaël Hertzberg, framsagd af fru Brander. 4. Brita Skrivars, skådespel i en akt af Z. Topelius. Detta stycke uppfördes för första gången på Svenska teatern den 16 oktober 1867, då den stående svenska teatern gaf sin första föreställning. 5. Final och hymn ur Kung Karls jagt, utförd af Akademiska sångföreningen och orkesterföreningens orkester. Samma nummer utfördes vid invigningskonserten. 6. Tablåer. 1) Daniel Hjort; 2) Regina von Emmeritz; 3) Kungarna på Salamis; 4) Faust; 5) Kungsämnena. 7. Vårt land, sjungen af Akademiska sångföreningen.

— **Finske tonsättaren S. Chr. Pedersen-Danning** har under sommaren fullbordat tvenne större tonsättningar, nämligen musik till sagospelet »Tusen och en natt» af Holger Drachmann samt en festuvertyr. Den förra kompositionen omfattar en uvertyr, mellanaktsmusik, lyriska scener, melodram, slutkör m. m. Sagospelet återgifvet på scenen med den nykomponerade musiken, skall utan tvifvel blifva af stor dramatisk verkan, säger N. Pr. Festuvertyren är pompöst anlagd och slutar med danska nationalhymnen.

Köpenhamn. Pietro Mascagnis opera »På Sicilien» har uppförts här och rönt samma framgång som på andra ställen der operan gifvits.

Anton Rubinstein har nu i det närmaste fullbordat sin nya opera, som fått namnet »Zigenarne». Handlingen är baserad på en bekant rysk dikt med samma namn.

»**Vänner Fritz**», Pietro Mascagnis nya opera, till hvilken libretton är hemtat ur Erckmann-Chatrians omtyckta roman och lustspel med samma namn, skall för första gången uppföras på Teatro Costanzi i Rom den 31 d:s.

K. operan i Berlin skall uppföra stycket under loppet af december, och den italienske tonsättaren ämnar själf öfvervara premiären derstädes.

Dödsfall.

Gläser, A. E. F. Joseph, bekant dansk tonsättare, f. 25 nov. 1835, † i Köpenhamn d. 29 sept. Hans fader Franz G. bekant tonsättare var född i Böhmen och dog 1861 i Kö-

penhamn, dit han 1842 flyttade från Berlin för att öfvertaga kapellmästareplatsen vid kgl. teatern. Han hade då gjort sig mycket känd genom sin opera »Örnnästet», gifven i Stockholm 1837—38, (6 ggr). Joseph Gläser gjorde sig tidigt bekant som romanskomponist och lefde som musiklärare i Köpenhamn till dess han 1866 blef organist i Hilleröd. Förutom ett par hundra sånger, hvilka genom behaglig melodi och okonstlad harmonisk behandling vunnit stor utbredning, har han komponerat åtta psalmmelodier för 4 st. med orgel och piano, »Till Danmark» för manskör och messingsinstrum., en mängd pianostycken särdeles för nybegynnare (Albumblad N:o

1—26), Sex Charakterstücke», »Strö-tankar N:o 1—12, fyrhänd. undervisningsstycken m. m. samt största delen af den lifliga musiken till balletten »Fjerat fra Danmark».

Hvarjehanda.

För få instrumenter. Efter slutet af en kvartett sade en af åhörarne:

»Ja, det kan jag som konstkännare säga, att kvartetten var utmärkt; den spelades bara med för få instrumenter.»

* * *

Från bladet. »Spelar fröken från bladet?» frågade en herre i en socie-

tet den vid pianot sittande damen».

»Ja, det gör jag», blef svaret — »men inte första gången jag spelar någonting».

* * *

Fin vink. »God morgon, frun lilla, vi ä' pianobärare och ska' flytta ert piano!» — »Jag har inte beställt några pianobärare» — »Nej, det är herrn som bor här bredvid, som har skickat oss hit.»

* * *

Ett medel. Han (med entusiasm) »O om jag alltid kunde få hålla dessa små händer i mina!» — Hon: »Min herre, hvad menar ni med det?» — Han: »Så att jag aldrig finge höra er spela piano.»

Prenumerations-Anmälan.

Svensk Musiktidning, 11:te årgången, rekommenderar sig härmed i välvillig åtanke hos den musikaliska allmänheten. Så länge har ännu ingen Svensk Musiktidning tillkämpat sig existens, men det har ej heller kunnat ske utan uppoffring af utgifvaren. Uppoffringen för prenumeranten är ringa. För **endast 5 kronor** erhålles under året **populär lektyr i musikaliska ämnen**, biografier med **porträtter** af in- och utländska konstnärer, **Musikbilagor af god och lätt utförbar sång- och pianomusik**, (omkring 14 sidor eller mera, beroende af prenumerationen). Utom större artiklar innehåller tidningen redogörelser för **musikpressen, följetonger, notiser** m. m., och goda literära krafter kunna för tidningen påräknas. Tidningen lämpar sig för **hvarje musikaliskt hem**, som genom densamma kan följa med händelserna inom musikverlden, särskildt vår egen. Svensk Musiktidning utkommer 2 gånger i månaden (utom Juli—Aug.). Endast helårsprenumeranter erhålla musikbilagan. På tidningen prenumereras å byrån **Olofsgatan 1** (Hötorget 6), derifrån tidningen hemsändes, i bok- och musikhandeln, å tidningskontoren. **För landsorten bäst å posten.**

Obs. Föregående nummer i denna årgång innehålla porträtter (med biografier) af **Salom. Smith, Franz Neruda, Sigrid Wolff, E. och A. Hildach, Teresa Careno, L. Spohr, Ida Moritz, Greg. Allegri, Emil Sauer, Franz Ondricek, N. J. Simonsen, Pietro Mascagni, Sigrid Arnoldson, Giac. Meyerbeer, Francesco d'Andrade.** — Årets **musikbilaga** innehåller hittills: pianostycken af **A. M. Myrberg, Th. Kirchner, Mendelssohn** (»På sångens lätta vingar») och **L. Berger** samt sånger af **Em. Sjögren** och **Ada Oterdahl.**

Obs Den som till redaktionen (Olofsgatan 1) insänder 5 kronor erhåller hela denna årgång och **gratis Musikbilagan** för 1890, **Musikalbum**, innehållande 6 valda pianostycken och **en vacker sång** (»Trädgårdsmästaren») för barit m af **Aug. Körling.**

Ödmjukeligen
Redaktionen.

J. LUDV. OHLSON

STOCKHOLM

16 Regeringsgatan 16

Flyglar, Pianinos och Orgelharmnier af de bästa svenska och utländska fabriker i största lager till billigaste priser under fullkomligt ansvar för Instrumentens bestånd.

Obs.! Hufvuddepot för Blüthners världsberömda Flyglar, samt **Rönischs & Steinweg Nachfolgers** utmärkta Pianinos.

PIANOLEKTIONER

efter bästa metod, ledande till god teknisk och verkligt musikalisk utbildning, meddelas af undertecknad till moderat pris. Anmälan kan äfven ske skriftligen.

Olofsgatan 1 (Hötorget 6), 1 tr. upp öfver gården. Mottagning kl. 1/29—1/210 f. m. och 12—1 e. m.

Frans J. Huss.

Doktorinnan Zulamith Wellander-Svaneskogs Sångskola,

efter Madme Marchésis metod, för såväl herrar som damer, är åter öppnad. Anmälningar mottagas kl. 11—12 f. m. samt 5—6 e. m. till 1 Okt. i n:r 6 Cardellgatan, 1 tr. upp (3:e huset från Sturegatan), samt efter 1 Okt. i n:r 17 Linnégaatan, 1 tr.

Sångare!

Den som önskar god sångundervisning, afseende vacker tonbildning och musikaliskt föredrag med godt textuttal, eller ledning vid inöfning af sångpartier, erhåller uppgift på lärare, som till moderat pris meddelar sådan, å Svensk Musiktidnings expedition, Olofsgatan 1, en trappa upp öfver gården.

Sånglektioner,

innefattande Röstens utbildning, tydligt uttal af texten, articulation, prononciation, frasering, föredrag m. m. samt Rollers instuderande, gifvas från och med 15 Oktober af

Signe Hebbe.
Sturegatan N:o 24.

Resp. prenumeranter

härstades, som vid instundande flyttningsid ombyta bostad, torde ha godheten med snaraste anmäla sin nya adress skriftligen till

Svensk Musiktidnings Expedition,
Olofsgatan 1.

Eleganta Permar

till Svensk Musiktidning finnas till salu å **2 kronor** hos **P. Herzog**, Malm-skilnadsgatan 54.

INNEHÅLL: Karl Czerny (med porträtt) — Vid »Trollflöjten» hundraårsjubileum. — Mozartsfesten i Salzburg. — »Lohengrin» i Paris. — Från scenen och konsertsalen. — Från In- och utlandet. — Dödsfall. — Hvarjehanda. — Annonser.